

اسلوب وصف در قرآن کریم

www.ketab.ir

نویسنده: سمیه قاسمی

قاسمی، سمیه

اسلوب وصف در قرآن کریم / نویسنده سمیه قاسمی

قم: کعبه دل، ۱۳۹۱.

ISBN: 978-600-6831-08-4 ص. ۱۲۴

فهرست نویسی فیبا:

یادداشت: کتابنامه: ص ۱۲۱-۱۲۴

موضوع: وصف - جنبه‌های قرآنی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱

BP۱۰۴/۶ و ۲

کتابشناسی ملی: ۲۹۸۷۱۰۲

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۹

اسلوب وصف در قرآن کریم

□ تألیف: سمیه قاسمی

□ ناشر: کعبه دل

□ ناظر چاپ: میرهاشم موسوی مدنی

□ چاپخانه: زلال کوثر

□ نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۳۹۱

□ طرح جلد و صفحه‌آرا: عبدالمجید طوبائی

□ تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

□ قیمت: ۳۵۰۰ تومان

□ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۳۱-۰۸-۴

انتشارات کعبه دل: قم، خیابان ۱۹ دی، کوچه ۲۰، فرعی اول - پلاک ۳۴۸

تلفن: ۷۷۱۳۶۶۷ - ۰۹۱۲۷۵۱۱۰۵۴

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار.....
۱۱	فصل اول: وصف تمثیلی.....
۱۳	وصف تمثیلی.....
۱۳	تمثیل در لغت.....
۱۳	تمثیل در اصطلاح.....
۱۴	الف) تمثیل و تشبیه.....
۱۴	ب) تمثیل به معنای مثل.....
۱۵	ج) تمثیل به معنای حقایق سخنان.....
۱۶	الف) ظاهر و بطن داشتن قرآن.....
۱۷	ب) معنای حقیقی صفات خداوندی.....
۱۸	ویژگی‌های تمثیل.....
۱۹	کاربرد تمثیل.....
۲۰	بررسی وصف تمثیلی در قرآن کریم.....
۳۳	فصل دوم: وصف رمزی.....
۴۰	بررسی وصف رمزی در قرآن کریم.....
۵۳	فصل سوم: وصف احترازی.....
۵۵	وصف احترازی.....
۵۵	احتراز در لغت.....
۵۶	قید احترازی.....
۵۷	بررسی وصف احترازی در قرآن کریم.....

فصل چهارم: وصف توضیحی.....	۸۳
وصف توضیحی.....	۸۵
توضیح در لغت.....	۸۵
قید توضیحی و به کارگیری آن در ترکیب وصفی.....	۸۵
تفاوت موجود میان وصف توضیحی و وصف احترازی.....	۸۶
بررسی وصف توضیحی در قرآن کریم.....	۸۷
فصل پنجم: وصف تأکیدی.....	۱۰۱
وصف تأکیدی.....	۱۰۳
تأکید در لغت.....	۱۰۳
قید تأکیدی.....	۱۰۴
گونه های تأکید.....	۱۰۴
الف) مفعول مطلق.....	۱۰۴
ب) صفت تأکید کننده موصوف.....	۱۰۵
ج) ذکر مصدر پس از فعل.....	۱۰۵
د) ذکر صفت هم جنس موصوف.....	۱۰۶
بررسی وصف تأکیدی در قرآن کریم.....	۱۰۶
فهرست موضوعی آیات.....	۱۱۵
منابع.....	۱۲۱

پیش گفتار

خداوند حکیم، برای افاده مفاهیم مطلوب خویش در قرآن کریم، اسالیب گوناگونی به کار برده است، پروردگار عالمیان، راهکارهای سازنده زندگی بشر را با باری متفاوت به انسان ایراد کرده است که بی شک این سبک از گفتار خود به تنهایی تأثیر شگرفی در معانی باطنی این اثر جاوید ایفا کرده است، و همین گوناگونی در نوع بیان، و به کارگیری قالب‌های متفاوت، انسان را علاقمند به جستجو در بطن آن می‌کند. پوشیده نیست که برای دستیابی به ژرفای عمیق چنین کتابی، نخست لازم است تمامی این اسالیب و قالب‌ها مورد شناسایی قرار گیرد تا عبور از پوسته ظاهری آن که همان آیات است و درک معنای مطلوب پروردگار میسر گردد، و البته گذر از ظاهر آیات مستلزم مطالعه‌ای دقیق و ژرف نگری عمیق است.

یکی از این اسالیب به کار گرفته شده در قرآن، اسلوب وصف است، این اسلوب این امکان را می‌دهد که مضامین بسیاری با عباراتی متفاوت به مخاطب عرضه شود، حال همین جملات توصیفی خود دارای ساختارهایی متفاوت هستند که نقش منحصر

به فردی را در بیان و انتقال مفاهیم به عهده دارند.

همانگونه که بیان شد بسیاری از آیات به گونه‌ای توصیفی بیان گشته‌اند، و در باطن این توصیف‌ها ساختارهایی موجود است که این کتاب پنج نوع از آن را مورد بررسی قرار می‌دهد که عبارتند از: وصف تمثیلی، وصف رمزی، وصف احترازی، وصف توضیحی و وصف تأکیدی.

ذکر این مطلب ضروری است که مراد از وصف معنای کلی و عام وصف می‌باشد و تنها به صفت و موصوف نحوی منحصر نبوده است که در برخی مواقع شامل حال و تمییز هم می‌شود.

کتاب حاضر شامل پنج فصل می‌باشد که این فصول به صورت مستقل به بررسی وصف‌ها، ملذکر پرداخته است و اهتمام پژوهنده بر آن بوده است که در هر فصل پس از تبیین مفهوم ساختارهای تمثیل، رمز، احتراز، توضیح و تأکید به کاربرد و استخدام آن در قرآن کریم پرداخته شود.

فصل اول از این کتاب حاوی «وصف تمثیلی» می‌باشد که علماء معانی متعددی برای آن قائل شده‌اند، در بررسی حاضر پس از ذکر برخی از این معانی و تعیین معنای مورد نظر آیاتی چند از قرآن که در آن وصف تمثیلی موجود است، ذکر می‌شود.

فصل دوم از این کتاب «وصف رمزی» می‌باشد، در این فصل با نگاهی کلی در معانی رمز چه در لغت و چه در اصطلاح، به کاربرد

در فصل سوم و چهارم به ترتیب «وصف احترازی» و «وصف توضیحی» و تفاوت میان آن دو، و موارد استخدای آن در قرآن مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در فصل پنجم نیز به صورت مختصر به معنای لغوی تأکید و کاربرد آن در قالب وصف پرداخته شده است؛ همچنین گونه‌هایی از تأکید که در قرآن کاربرد داشته است نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

در انتها بر خود لازم می‌بینم که مراتب تشکر و قدرانی خود را از همه کسانی که اینجانب را در تدوین و به اتمام رساندن این کتاب مساعدت کرده‌اند اعلام نمایم. سپاس ویژه تقدیم به پدر و مادرم که از بدو کودکی مرا به علم و دانش را برای فرزندشان هموار کردند. همچنین تشکر می‌کنم از استید دوران تحصیل، به ویژه سرکار خانم دکتر موسوی که سهم بی‌بدیلی در نگارش کتاب داشته‌اند، و در نهایت از همسر بزرگوارم بهار آتای میرهاشم موسوی مدنی که در طول نگارش و از بین بردن باقی آن مرا یاری رسانده‌اند سپاسگذارم.

سمیه قاسمی

تهران، ۱۳۹۰/۳/۳۰